

SAMEN NOG BETER 2

Congres voor kinderartsen & kinderpsychologen

donderdag 22 & vrijdag 23 april 2010

Woudschoten Conferentiecentrum Zeist

Samen nog beter 2

Naar aanleiding van het 'Samen Beter' rapport van NVK* en VKJOZ* waarin de samenwerking tussen kinderartsen en kinder- en jeugdpsychologen centraal staat, heeft er in 2008 een eerste zeer succesvol en goed bezocht Samen nog beter congres plaatsgevonden. Door de enthousiaste reacties heeft de Landelijke Vereniging voor Medisch Psychologen (LVMP) waarin de VKJOZ inmiddels is opgegaan, besloten om op **22 en 23 april 2010** een tweede Samen nog beter congres te organiseren voor kinderartsen, overige medisch specialisten die met kinderen werken, kinder- en jeugdpsychologen, orthopedagogen en andere belangstellenden. Het initiatief hiervoor ligt bij een werkgroep van enthousiaste kinderartsen en psychologen. Door middel van lezingen en workshops zullen psychologen en (kinder)artsen elkaar op de hoogte brengen van de nieuwste ontwikkelingen op ieders vakgebied. Doel is om (nog meer) tot een gezamenlijke, integrale aanpak te komen bij een aantal ziektebeelden en aandoeningen die in een ziekenhuis voorkomen.

Omdat de samenwerking tussen (kinder)arts en kinderpsycholoog het belangrijkste doel is van dit congres, worden de onderwerpen die voor beide beroepsgroepen relevant zijn, zoveel mogelijk gezamenlijk gepresenteerd door zowel een kinderpsycholoog als een (kinder)arts. Gedacht wordt op deze manier nieuwe medische en psychologische inzichten, visies en behandelwijzen aan bod te laten komen.

Het werken als kinderarts en kinderpsycholoog met zieke kinderen en hun ouders kan spanningen met zich mee brengen bij het medisch handelen, de communicatie en de professionele omgang met de gezinssystemen. Er is niet alleen sprake van kwetsbaarheid van de patiënt maar óók van kwetsbaarheid van de behandelaar. Tijdens de eerste congresdag zal daarom o.a. worden ingegaan op de noodzaak, mogelijkheden en moeilijkheden van reflectie in ons dagelijks werk. Daarbij gaat het om (de combinatie van) klinisch, wetenschappelijk én persoonlijk reflecteren.

Voor de overige onderwerpen van dit congres verwijzen we naar het rijk gevulde programma.

Het congres zal ook deze tweede keer plaatsvinden in Woudschoten Conferentiecentrum in Zeist. Dit centraal gelegen Conferentiecentrum is een sfeervolle locatie in een omgeving die uitnodigt tot milde onthaasting. Er is voor een 2-daags congres gekozen om zo veel mogelijk onderwerpen de revue te kunnen laten passeren en omdat er zo ook tijd is om informeel, in een ontspannen sfeer, van gedachten te kunnen wisselen.

Op donderdagavond is er een diner, een verrassende - en feestelijke activiteit en is er de mogelijkheid om in het Conferentiecentrum te overnachten.

Accreditatie zal worden aangevraagd voor kinderartsen, klinisch psychologen en pedagogen, kinderneurologen en revalidatieartsen. Er zal een uitgebreide informatiemarkt

aanwezig zijn.

Gestreefd wordt naar een zo gelijk mogelijke verdeling van de disciplines. Nodig daarom uw collega's uit en schrijf u in middels bijgevoegd formulier!

Congrescommissie

Kinder- en jeugdpsychologen

Sophie Blankenheym
Vivian Colland
Alice van Dijk
Elmi La Haye
Madelon Schols

Kinderartsen

Bert Derx
Mark Hoetjer
Stijn Rupert
Wouter de Waal

* Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK) en Vereniging voor Kinder- en Jeugdpsychologen en (Ortho-)pedagogen werkzaam in Ziekenhuizen (VKJOZ)

Programma 22 april 2010

Dagvoorzitter: Mariëtte Robbe Psychotherapeut/
Gezinstherapeut, hoofd afdelingen eetstoornissen, jong
volwassenen, onderzoek en advies, Symforagroep locatie
Gooi en Vechtstreek.

9.15 - 9.30

Opening

9.30 - 10.30

Reflecteren – even noodzakelijk als lastig

In de lezing wordt ingegaan op noodzaak, mogelijkheden en moeilijkheden van reflectie in het dagelijks werk. Daarbij gaat het om (de combinatie van) klinisch, wetenschappelijk en persoonlijk reflecteren. Tevens wordt een verbinding gelegd met het begrip 'kwetsbaarheid', zowel van de patiënt als van de behandelaar.

Leo Aukes (sociaal-psycholoog) is werkzaam op het Centrum voor Innovatie en Onderzoek van Medisch Onderwijs van het UMCG (Universitair Medisch Centrum Groningen). Hij promoveerde op 'Personal Reflection in Medical Education'.

Joris Slaets is hoogleraar Klinische Geriatrie in het UMCG en initiatiefnemer van de competentie reflecteren in de opleiding tot internist. Beiden zijn ook actief in de muziek.

10.30 - 11.00

Koffie/Thee en infomarkt gelardeerd met levende muziek.

11.00 - 12.00

Dwang tijdens medische verrichtingen bij kinderen: Het spanningsveld tussen de noodzaak van het medisch handelen en de rechten van het kind

Kinderen die een medisch noodzakelijke pijnlijke of angstaanjagende procedure moeten ondergaan zullen zich daar vaak tegen verzetten. Ondanks lokale pijnstilling, voorbereiding en afleiding, wordt in de praktijk niet zelden verzet middels geforceerde fixatie gebruikt, waar bij het kind min of meer wordt gedwongen om de procedure te ondergaan. In de Engelstalige literatuur wordt dit fenomeen aangeduid met het woord 'restraint'.

Hoewel gedwongen fixatie van kinderen tot het dagelijks medisch en verpleegkundig handelen kan behoren en er bij professionals daardoor mogelijk sprake is van een zekere mate van vanzelfsprekendheid, kunnen bij deze technieken belangrijke vragen worden gesteld:

1. Mag men een kind met kracht verplichten een voor dat kind pijnlijke en/of angstaanjagende procedure te ondergaan ook al is die procedure op zich in het (medisch) belang van het kind? Het ligt voor de hand om in geval van acute levensbedreigende situaties een kind wel te "dwingen" om een levensreddende handeling te ondergaan. Maar hoe zit dat met electieve, niet-acute maar medisch noodzakelijke handelingen? Welke rechten heeft een kind dan en welke wettelijke bepalingen zijn dan van toepassing?

2. Hoe ethisch is het om een kind met kracht te dwingen een electieve, niet-acute maar medisch noodzakelijke procedure te ondergaan als - theoretisch althans - betere alternatieven zoals sedatie of narcose bestaan?

3. Het succes van immobilisatie en fixatie bij kinderen wordt in belangrijke mate bepaald door het feit dat de professional sterker en groter is dan het kind en daardoor het kind als het ware kan "overmeesteren". Bij een incompetente en/of niet coöperatieve adolescent of volwassene zal dat veel lastiger of zelfs onmogelijk zijn waardoor veel sneller naar een vorm van sedatie of narcose zal worden overgegaan. Wat vinden wij van die paradox en hoe aanvaardbaar is deze?

4. Hoe kunnen we de weerstand van het kind –dat zich een eerder ervaren pijnlijke behandeling herinnert- interpreteren en hoe kunnen we hem/haar en zijn ouders helpen om niet alleen een angstige ervaring adequaat te verwerken maar ook te ondersteunen en te verstevigen bij het ondergaan van een volgende intrusie? Hoe moeten we de rol van de ouders in dit verband begrijpen?

5. Zijn er predictieve en preventieve factoren te definiëren die ons helpen om adequate beslissingen te nemen in het spanningsveld tussen noodzaak van medisch handelen en de behoefte aan veiligheid van een kind?

De zoektocht naar de antwoorden op de bovenstaande vragen vormt de kern van deze lezing. Tevens wordt ingegaan op farmacologische en niet-farmacologische alternatieven voor gedwongen fixatie.

Piet Leroy is kinderarts-intensivist in het Maastricht Universitair Medisch centrum (MUMC). Tevens is hij voorzitter van de CBO-werkgroep die een evidence based richtlijn heeft opgesteld over procedurele sedatie bij kinderen.

Merlijn van Eijk is Klinisch Psycholoog/Psychotherapeut Meander Medisch centrum.

12.00 - 13.00

Jongeren met chronische aandoeningen: Weeskinderen van de zorg? Volwassenen van de toekomst!

Van alle kinderen met een ernstige chronische aandoening op de kindereleeftijd, aangeboren of verworven, overleeft momenteel meer dan 90%. Dit succes heeft een keerzijde: deze jongeren ondervinden vaak een vertraging in de levensloop en hun sociale ontwikkeling. Op volwassen leeftijd blijft hun maatschappelijke participatie vaak achter. In de zorg zijn de voorzieningen onvoldoende op hun leeftijd en behoeftes afgestemd. Jongeren zijn het kinderziekenhuis of kinderrevalidatiecentrum (bijna) ontgroeid, maar vaak nog onvoldoende voorbereid op de zorg voor volwassenen. En is de volwassenenzorg wel klaar voor de komst van deze jongeren met complexe, vaak levenslange gezondheidsproblemen in een lastige levensfase? Wat is de rol van de kinderarts om jongeren en ouders op de transitie in zorg en op de transitie naar volwassenheid (dus op zelfstandigheid en zelfredzaamheid) voor te bereiden? In deze presentatie gaat het om de gemeenschappelijke kenmerken van deze groeiende

groep jongeren met chronische aandoeningen en over de zorgverbeteringen die gerealiseerd worden in het Actieprogramma Op Eigen Benen Vooruit! om te komen tot betere adolescentenzorg in Nederland.

Folkert Meijboom is opgeleid als kinderarts en later kindercardioloog. Hij is gepromoveerd op de langetermijneffecten van hartchirurgie voor aangeboren hartafwijkingen op de kinderleeftijd. De afgelopen 10 jaar heeft hij zich vrijwel uitsluitend bezig gehouden met volwassenen met een aangeboren hartafwijking. Sinds mei 2009 is hij werkzaam in het UMCU, 50% op de kindercardiologie en 50% op de volwassen "congenitale" cardiologie.

Anneloes van Staa is opgeleid als verpleegkundige, geneeskundige en antropoloog. Zij werkt nu als lector Transitie in Zorg (Hogeschool Rotterdam) en universitair docent bij het iBMG (Erasmus Universiteit). Als promovendus en projectleider van het Actieprogramma Op Eigen Benen Vooruit! is zij intensief betrokken bij zorginnovatieprojecten voor jongeren met chronische aandoeningen in de transitiefase.

13.00 - 14.00

Lunch en infomarkt gelardeerd met levende muziek.

14.00 - 15.00

Eetstoornissen: Samen Beter!

Anorexia nervosa is een ziekte die vooral jonge meisjes treft, met zowel lichamelijke als psychische consequenties. Kinderartsen en kinderpsychiaters worden regelmatig met deze consequenties geconfronteerd, zowel op de polikliniek als op de afdeling. Een psychologisch resp. somatisch beleid opstellen voor deze vaak weinig meewerkende jongeren die soms wekenlang opgenomen moeten blijven is geen sinecure en de hanteringsproblemen die daarbij ontstaan evenmin. In deze interactieve sessie zullen een kinderarts en een kinderpsychiater ingaan op de achtergronden, diagnostiek en aanpak. Aan de hand van casuïstiek gaan zij met u in discussie over het voorkomen van bovengenoemde moeilijkheden.

Annemarie van Elburg is Kinder- en jeugdpsychiater aan het UMC te Utrecht en Medisch manager Altrecht Eetstoornissen Rintveld te Zeist.

Rianne Teeuw is Kinderarts bij het Emmakinderziekenhuis-AMC.

15.00 - 15.45

Workshops 1e ronde

15.45 - 16.15

Koffie/Thee en infomarkt gelardeerd met levende muziek

16.15 - 17.00

Workshops 2e ronde

17.15 - 18.00

Borrel met muziek

18.00 - 19.30

Diner

20.30

Verrassend avondprogramma

Overzicht workshops

22 april 2010

Workshop 1: Goede Couveusezorg

Goede couveusezorg bestaat uit multidisciplinaire zorg voor zowel het kind als de ouders. In deze workshop wordt ingegaan op de recente ontwikkelingen en mogelijkheden die er zijn op het gebied van kind- en ouderzorg binnen de afdeling neonatologie en de overgang van het ziekenhuis naar huis.

Clemens Meysen is Kinderarts/neonatoloog Meander Medisch Centrum.

Dominique Meijssen werkt als orthopedagoog in het AMC en houdt zich daar bezig met de ontwikkeling en uitvoering van ouderondersteuning na ernstige vroeggeboorte, zowel in het ziekenhuis als thuis.

Workshop 2: Game On...Weet wat ze gamen

In deze workshop over gameverslaving laten we verschillende spellen zien en maken we duidelijk wanneer gamen meer is dan alleen een spelletje

Krijn Roeleveld is behandelaar B-open en

Erik Anbeek is preventiewerker bij Centrum Maliebaan.

Workshop 3: Beter worden via internet met FitNet?

Cognitieve gedragstherapie via internet voor jongeren met het Chronisch Vermoeidheidssyndroom, een evaluatie.

Drs. T. Berends, psycholoog, Nijmeegs Kenniscentrum Chronische Vermoeidheid, UMC St. Radboud.

Drs. S.L. Nijhof, kinderarts in opleiding en arts-onderzoeker FitNetstudie, Wilhelmina Kinderziekenhuis Utrecht.

Workshop 4: Juridische aspecten, EPD etc.

De spreker gaat in op de volgende vragen:

- aan wie moet toestemming worden gevraagd wanneer de cliënt minderjarig is?
- wat houdt het beroepsgeheim in en wanneer wordt de geheimhoudingsplicht overschreden?

Met name gaat het om complicerende omstandigheden als dat de ene ouder toestemming geeft voor de behandeling en de andere ouder niet, of wanneer het kind begeleid wordt door een ouder, mag je er dan vanuit gaan dat de andere ouder ook toestemming heeft gegeven? Wat mag/ moet je doen wanneer een van de ouders je vraagt om een verklaring en je weet dat er een echtscheidingsprocedure loopt? Wat mag je het AMK vertellen wanneer zij om informatie vragen naar aanleiding van een melding kindermishandeling vanuit school? Wat mag je in een EPD binnen een instelling zetten?

Shirin Slabbers heeft Beleid en Management Gezondheidszorg gestudeerd aan de Erasmusuniversiteit te Rotterdam en vervolgens Rechten aan de Universiteit Utrecht. Na enige jaren werkzaam te zijn geweest in de advocatuur, is zij bij de Universiteit Leiden in dienst getreden als universitair docent gezondheidsrecht. Zij is gespecialiseerd in medische aansprakelijkheid en patiëntenrechten. Zij is enige jaren voorzitter geweest van een klachtencommissie van een ziekenhuis.

Workshop 5: KIOSK: poli voor Kinderen met Somatisch

Onverklaarde klachten

Een gezamenlijk spreekuur van kinderarts en psycholoog zorgt voor meer compliance en een grotere tevredenheid bij patiënt en ouders dan bij spreekuren van kinderarts en psycholoog alleen.

Bart Wolf, kinderarts. Hij is werkzaam bij het Sint Lucas Andreas Ziekenhuis, verbonden aan de vakgroep kindergeneeskunde.

Alet Meurs, GZ psycholoog/systeemtherapeut. Zij is werkzaam in het Sint Lucas Andreas Ziekenhuis bij de vakgroep medische psychologie/kindergeneeskunde.

Workshop 6: Alcohol intoxicatie bij kinderen

Voorkom alcoholische schade bij jongeren; protocol multidisciplinaire aanpak bij jongeren met een alcoholintoxicatie.

In deze sessie geven Nico van der Lely en Mireille de Visser toelichting over het project 'voorkom alcoholische schade bij jongeren' en worden ervaringen uit de praktijk besproken. Ingegaan zal worden op enkele aspecten van alcoholintoxicaties bij kinderen. Incidentie, medische aspecten, veiligheidsaspecten met casuïstiek als voorbeelden geïntegreerd. Daarnaast is er volop de ruimte voor vragen en discussie. Extra info: Steeds vaker worden jongeren met spoed opgenomen na overmatig drankgebruik. Nico van der Lely en Mireille de Visser luidden in 2006 al de noodklok. Reinier de Graaf startte toen als eerste in Nederland een polikliniek voor Jeugd & Alcohol. De polikliniek is volop in beweging. Vanaf begin dit jaar begeleidt Reinier de Graaf het project 'voorkom alcoholische schade bij jongeren'. Dit project richt zich op de ontwikkeling en implementatie van een protocol voor de behandeling en nazorg van jongeren die met een alcoholvergiftiging in het ziekenhuis zijn opgenomen. Het doel van het project is het door Van der Lely en De Visser ontwikkelde protocol voor jongeren met een alcoholvergiftiging te onderzoeken op toepasbaarheid en te verspreiden over ziekenhuizen in het land. In dit kader is in vier ziekenhuizen in Nederland een polikliniek voor Jeugd & Alcohol geopend.

Mireille de Visser is Psycholoog.

Nico van der Lely is Kinderarts.

Workshop 7: Reflecteren – even noodzakelijk als lastig

In de workshop wordt door de deelnemers geoefend aan de hand van eigen ervaringen en worden ideeën en methoden uit de lezing toegepast.

Leo Aukes (sociaal-psycholoog) is werkzaam op het Centrum voor Innovatie en Onderzoek van Medisch Centrum Onderwijs van het UMCG (Universitair Medisch Centrum Groningen). Hij promoveerde op 'Personal Reflection in Medical Education'.

Joris Slaets is hoogleraar Klinische Geriatrie in het UMCG en initiatiefnemer van de competentie reflecteren in de opleiding tot internist.

Programma 23 april 2010

Dagvoorzitter: Tom Schulpen, hoogleraar Em. Sociale Pediatrie

9.15 - 9.30

Opening

9.30 - 10.30

Eens gekwetst, altijd kwetsbaar. Over het belang van een goede start in het leven

In deze voordracht zal een overzicht worden gegeven van het recente onderzoek over de rol van vroege life stress in de kwetsbaarheid voor psychiatrische en diverse lichamelijke aandoeningen op volwassen leeftijd. Epidemiologische data wijzen onmiskenbaar op een verband tussen ervaringen in de kindertijd en de latere mentale en fysieke gezondheid.

Ontwikkelingspsychologisch onderzoek wijst in dit verband op het belang van veilige versus onveilige gehechtheid. Diermodellen brengen steeds duidelijker de neurobiologische mechanismen aan het licht langs waar vroege life stress de hersenen en het lichaam beïnvloedt. Het belang van deze bevindingen voor de klinische praktijk zal worden onderstreept.

Boudewijn van Houdenhove is psychiater en hoogleraar medische en gezondheidspsychologie aan de K.U. Leuven.

Patrick Luyten is klinisch psycholoog en docent aan de faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen van de K.U. Leuven

10.30 - 11.30

Herkennen van psychiatrische beelden in de pediatrische praktijk, m.n. over ASS stoornissen.

Aan de hand van de praktijk willen zij Autistiforme stoornissen toegankelijker maken voor de toehoorders. Hierbij zal aan de (ietswat onwetende) kinderarts handvatten gegeven worden om autistiforme stoornissen te herkennen en verder te begeleiden.

Rutger Jan van der Gaag is hoogleraar klinische kinder & jeugdpsychiatrie aan UMCN St Radboud in Nijmegen

Mark Hoetjer is Algemeen kinderarts sinds 1998, 9 jaar in Amersfoort, 2 jaar in Australië, momenteel in Utrecht. Aandachtsgebieden ondermeer kindermishandeling en gedragsproblemen.

11.30 - 12.15

Koffie/Thee en infomarkt gelardeerd met levende muziek.

12.15 - 13.15

Behavioral Management of Pediatric Acute Pain

Behavioral treatment has two broad and overlapping foci regarding pediatric needle pain: preparation and intervention. Preparation typically targets the pediatric patient as well as the parents that accompany the child.

Lindsey Cohen is Psycholoog Ph.D. University of Georgia, Professor member Clinical Psychology Program.

Pediatrische pijn in een interpersoonlijke context: welke rol hebben ouders?

In deze presentatie zal besproken worden via welke manier ouders kunnen bijdragen aan het in standhouden van een pijnprobleem bij hun kind. Recente evidentie uit studies bij ouders van schoolkinderen en kinderen met chronische pijn zal hierbij besproken worden, alsook implicaties voor de klinische praktijk.

Liesbet Goubert is als docent Gezondheidspsychologie verbonden aan de onderzoeksgroep Gezondheidspsychologie van de Vakgroep Experimenteel-Klinische en Gezondheidspsychologie, Universiteit Gent, België.

13.15 - 14.15

Lunch en infomarkt gelardeerd met levende muziek.

14.15 - 15.00

Presentatie Integrale kindergeneeskunde: 'Integrative pediatrics'

Dit is een benadering waarbij het hele kind - lichamenlijk, psychosociaal, spiritueel en in de context van familie en gemeenschap - behandeld wordt. Bij de behandeling kunnen ook complementaire technieken betrokken worden, mits voldoende veilig en effectief. In de VS en Canada zoeken steeds meer centra naar een optimale en haalbare invulling van deze benadering. Hoe is het perspectief in Nederland?

Martine Busch is orthopedagoog en directeur van het Van Praag Instituut. Het VPI adviseert en begeleidt zorgprofessionals en instellingen bij de invoering van complementaire zorg en integrative medicine. Zij ontwikkelt ondermeer samen met Elsevier gezondheidszorg een serie CD's met ontspannings- en visualisatieoefeningen voor specifieke gezondheidssituaties en is betrokken bij onderzoek naar het effect hiervan.

15.00 - 15.45

Workshops 1e ronde

15.45 - 16.15

Koffie/Thee en infomarkt gelardeerd met levende muziek

16.15 - 17.00

Workshops 2e ronde

17.00 - 17.30

Forumdiscussie

17.30 - 17.45

Sluiting

Overzicht workshops

23 april 2010

Workshop 1: Allochtonen

Aan de hand van een casus + vragen / stellingen zullen onder andere worden besproken:

- de ziektebeleving bij niet-westerse culturen, bijvoorbeeld de term "sabr".
- de betekenisverlening aan (geestelijke) ziekte's in niet-westerse culturen, bijvoorbeeld culturele verklaringen.
- management-aspecten van interculturele zorg, bijvoorbeeld diversiteit in teams.
- bejegening-aspecten van interculturele zorg, bijvoorbeeld verwelcoming van patiënt.

Nuveyt Isitman is klinisch kinder- en jeugd psycholoog/psychotherapeut, bij I-psy te Den Haag. Werkzaamheden zijn tweedelig. Behandelen van kinderen en jeugdigen en gezinnen in het kader van de GGZ-werkzaamheden die door een klinisch psycholoog verricht worden. Daarnaast de managementfunctie die de behandelinhoudelijke leidinggeving van een multidisciplinaire behandelteam in de context van jeugd-GGZ inhoudt.

Said Bellari is psychiater / programmacoördinator Centrum Forensische Psychiatrie (FPA/FPP) Reinier van Arkelgroep, Consulent Forensische Psychiatrie voor I-psy (Den Haag/Amsterdam/Almere), Instelling voor Interculturele Psychiatrie. Medisch-psychiatrisch eindverantwoordelijke, Zorgprogrammering forensische psychiatrie.

Workshop 2: Ongewone slaapritmes en slaapproblemen

Menig ouder heeft er ervaring mee: slaapproblemen bij hun kind. Van kortdurend probleem tot langdurige slaapproblemen of zelfs slaapstoornissen zit net als bij volwassenen vaak een hele periode. In die periode zit niet alleen het kind met het slaapprobleem en de effecten daarvan op het functioneren overdag, maar de ouders en eventuele broers en zussen kunnen er ook hinder van ondervinden. Wetend dat veel slaapproblemen op de kinderleeftijd veroorzaakt worden door gedrag, is er veel weggelegd voor preventie. Daarnaast is er een heel duidelijke relatie tussen gezondheidsproblemen of ontwikkelingsstoornissen en slaapproblemen. In deze workshop bespreken we verschillende slaapstoornissen zoals de in- en doorslaap problemen en ook de sleep terrors. We zullen ook aandacht besteden aan oplossingen voor de beschreven problemen.

Caroline Klufft is psycholoog in het Centrum voor Slaap-/Waakstoornissen van MCH Westeinde te Den Haag. Zij behandelt kinderen en hun ouders met verschillende soorten slaapproblemen zoals deze voorkomen op de kinderslaappoli.

Jan Boringa is neuroloog inmiddels meer dan 10 jaar in het Meander Medisch Centrum in Amersfoort. Zijn aandachtsgebieden zijn slaapstoornissen en kinderneurologie.

Workshop 3: Visualiseren; omgaan met pijn

Studies laten zien dat het visualiseren van een gewenste prettige situatie, of juist een levendige voorstelling van de ingreep of behandeling (operatie, chemotherapie) lichaam en geest meer met elkaar in balans brengt. Het lichaam ontspant, de hersenen kunnen gericht geactiveerd worden (bijv. bij voorstelling van motorische activiteit) en de patiënt heeft meer greep op zijn situatie. In deze workshop doen de deelnemers oefeningen om de techniek van het visualiseren als mind-body interventie te ervaren, zodat zij een indruk krijgen van de eventuele toegevoegde waarde voor hun eigen praktijksituatie.

Martine Busch is orthopedagoog en directeur van het Van Praag Instituut. Het VPI adviseert en begeleidt zorgprofessionals en instellingen bij de invoering van complementaire zorg en integratieve medicine. Zij ontwikkelt ondermeer samen met Elsevier gezondheidszorg een serie CD's met ontspannings- en visualisatieoefeningen voor specifieke gezondheidssituaties en is betrokken bij onderzoek naar het effect hiervan.

Workshop 4: Infant mental health Hechtingsstoornissen en invloed op gedrag

In de workshop zal met de deelnemers op interactieve wijze aan de hand van casuïstiek en beeldmateriaal (DVD) de Infant Mental Health visie worden toegelicht. De betekenis van de ouder-kind relatie staat in deze visie centraal en is uitgangspunt bij behandeling. Een aantal jonge kinderen die zijn verwezen naar de kinderarts in verband met geregeld voorkomende problematiek zoals niet willen eten, ex-prematuritas zal de revue passeren en samen met de deelnemers zal de dynamiek van de klachten duidelijk worden en gaan we samen op zoek naar mogelijkheden voor behandeling volgens een systeem wat door Stern wordt benoemd als ports of entry.

Marja Rexwinkel is klinisch psycholoog imh specialist, kinder-psychoanalytica en coördinator van het Infant Mental Health Centrum van het Nederlands Psychoanalytisch Instituut in Amsterdam. Zij is hoofdopleider van de tweejarige opleiding tot infant mental health specialist en hoofddocent van de kinder- en jeugdpsychotherapieopleiding beide bij RINO Noord-Holland.

Bert Derkx is kinderarts sociale pediatrie en psychoanalyticus en werkzaam bij het Emma Kinderziekenhuis en het Infant Mental Health Centrum, Nederlands Psychoanalytisch Instituut. Zijn belangstelling ligt op het gebied van de vroege ontwikkeling van het kind en de betekenis in relatie tot somatische problematiek.

Workshop 5: Wat te doen en wat te laten bij obstipatie

Obstipatie is de meest voorkomende gastro-intestinale aandoening op de kinderleeftijd. Doel van de richtlijn is om te komen tot een betere herkenning van obstipatie bij kinderen en tot optimalisering van de diagnostiek en behandeling. In de workshop wordt uitleg gegeven over de richtlijn en wordt uitgebreid ingegaan op wat te doen en wat te laten bij obstipatie.

Merit Tabbers is kinderarts MDL in het Emmakinderziekenhuis AMC te Amsterdam. Tevens is zij penvoerder van de Nederlandse Richtlijn Obstipatie bij kinderen van 0-18 jaar.

Maaïke van Kuyk is gezondheidszorgpsycholoog UMC Utrecht, lokatie WKZ.

Workshop 6: Adolescents with chronic pain using acceptance and mindfulness

Lindsey Cohen is Psycholoog Ph.D. University of Georgia, Professor member Clinical Psychology Program.

Workshop 7: EMDR en pijn

In deze workshop maakt u kennis met de specifieke toepassingsmogelijkheden van EMDR bij pijn. U leert welke soorten pijn geïndiceerd zijn voor een EMDR behandeling en op basis van welke rationale. De workshop is geschikt voor deelnemers die nog niet bekend zijn met EMDR als ook deelnemers die de basiscursus EMDR gedaan hebben, maar nog niet bekend zijn met de toepassing bij pijn.

Sandra Veenstra is klinisch psycholoog - psychotherapeut, werkzaam in een eigen praktijk met als specialisme medische psychologie en met name chronische pijn en chronische vermoeidheid

Prijs

Voor LVMP/PAZ-leden

- €395,- voor twee dagen inclusief diner eerste dag, feest en overnachting
- €350,- voor twee dagen inclusief diner en feest, zonder overnachting
- €255,- voor donderdag 22 april 2010, inclusief diner en feest
- €225,- voor vrijdag 23 april 2010

Voor niet-leden:

- €495,- voor twee dagen inclusief diner eerste dag, feest en overnachting
- €450,- voor twee dagen inclusief diner en feest, zonder overnachting
- €315,- voor donderdag 22 april 2010, inclusief diner en feest
- €275,- voor vrijdag 23 april 2010

AANMELDINGSFORMULIER

SAMEN NOG BETER 2

Inschrijving is beperkt, inschrijvingen worden op volgorde van binnenkomst afgehandeld.

Persoonlijke gegevens

Naam ..... Man Vrouw
Functie/discipline .....
BIG registratienummer .....
Dieetwensen .....

Woonadres

Adres .....
Postcode .....
Plaats .....
Telefoonnummer .....
E-mail .....

Werkadres

Adres .....
Postcode .....
Plaats .....
Telefoonnummer .....
E-mail .....

Betalingsgegevens

Factuur sturen aan Woonadres Werkadres

Ik meld me aan voor

- 2 dagen (inclusief overnachting)
 2 dagen (exclusief overnachting)
 donderdag 22 april 2010
 vrijdag 23 april 2010
Ik ben wel/niet LVMP/PAZ-lid (doorhalen wat niet van toepassing is)

Workshops

Geef svp uw voorkeur aan:

Dag 1	Dag 2
1e ronde:	2e ronde: .....
1e ronde:	2e ronde: .....

(indeling van workshops op volgorde van ontvangst van aanmeldingen)

ondertekening

Ik verklaar dat ik op de hoogte ben van de aanmeldingsprocedure en de annuleringsregeling, die vermeld staan op de website van ZonderZorg: www.zonderzorg.nl/pages/nl/voorwaarden (deze organisatie verzorgt de administratie van dit congres).

Datum ..... Handtekening .....

Het ingevulde aanmeldingsformulier opsturen naar:

ZonderZorg, Leidseplein 5, 1017 PR Amsterdam of Faxen naar: 020 - 625 59 79 of E-mailen naar: info@zonderzorg.nl